

Baggrund

I Kommunens klimatilpasningsplan er der udpeget 77 risikoområder, som dækker over forskellige problemstillinger vedrørende:

- oversvømmelse fra skybrud / kraftig regn i kloakerede områder
- oversvømmelse fra vandløb
- kystoversvømmelse

Som opfølgning undersøger Kommunen de enkelte problemstillinger nærmere i henhold til den prioritering, som er indeholdt i klimatilpasningsplanen.

De 77 risikoområder dækker typisk over arealmæssigt mindre problemstillinger, som "kun" berører en begrænset kreds af grundejere. Dermed vil eventuelle gennemførelsesprojekter typisk kun komme en afgrænset personkreds til gode. Men den samlede klimatilpasningsindsats vil være til gavn for en meget bred personkreds.

Kommunerne er efter planloven forpligtiget til at planlægge for alle slags klimatilpasning. Men kommunerne har ikke pligt til at udføre og finansiere eventuelle projekter. I forbindelse med den politiske aftale fra 2013 om at kommunerne skulle lave klimatilpasningsplaner, blev der overordnet lagt op til, at de kommunalt ejede forsyningsselskaber skulle finansiere klimatilpasning over spildevandstaksterne.

Det har imidlertid vist sig vanskeligt at komme videre, udelukkende på det grundlag. Dels kan ikke alle projekter finansieres helt eller delvist af forsyningsselskaberne, dels er ordningen administrativt kompliceret. Problemstillingen er generel, og fra flere sider er der blevet peget på, at der er behov for at revidere regelgrundlaget på klimatilpasningsområdet, herunder især vedrørende finansieringsforpligtigelser. Der er pt. ikke planlagt landspolitiske ændringer på området.

Overordnede regler for finansiering

Regler for finansiering af klimatilpasningsprojekter er forskellige, afhængig af hvilken type klimatilpasning, der er tale om. Overordnet gælder nedenstående:

1. Grundejer har ansvaret for klimatilpasning på privat grund. Det betyder, at grundejer har ansvaret for tiltag som kun har til formål at sikre den enkelte ejendom. Det vedrører f.eks. faskiner til nedsivning, højvandslukke på afløb fra kældre, terrænændring, opmagasinering eller lignende på egen grund.
2. Kommunerne har ansvaret for sikring af kommunale arealer, herunder kommunale ejendomme og vejarealer, grønne områder m.v.
3. Spildevandsselskaberne har ansvaret for afledning af regnvand i kloakerede områder op til et fastsat serviceniveau. Spildevandsselskaberne kan bidrage til flere typer af projekter. Hvor projekterne ikke drejer sig om udvidelse af rør og bassiner, er det dog altid et krav, at den valgte løsning er billigere for forsyningsselskabet end en traditionel løsning (f.eks. udvidelse af kloakken). De nærmere regler for spildevandsselskabernes finansiering af klimatilpasningsprojekter fremgår af bilag 1.

Lovgivning og øvrige regler

Der er ikke nogen lov, der generelt forholder sig til kommuners adgang til at bidrage til gennemførelse af klimatilpasningsprojekter.

Projekter til afhjælpning af kystoversvømmelser (kystsikring) reguleres normalt efter kystbeskyttelsesloven. Her er det gældende princip, at et projekt finansieres af de grundejere, der får glæde af projektet (partsfordeling efter nytteprincippet). Dog må kommunen i visse sammenhænge bidrage til finansieringen. De gældende regler er under pres og til diskussion, især på grund af prognoserne om en generel vandstandsstigning på op mod en meter inden for 100 år.

Projekter til afhjælpning af oversvømmelse fra vandløb reguleres typisk efter vandløbsloven. Her er det gældende princip tilsvarende, at et projekt finansieres af de grundejere, der får glæde af projektet (partsfordeling efter nytteprincippet). For offentlige vandløb må kommunen bidrage til finansieringen.

Projekter til afhjælpning af oversvømmelse fra skybrud / kraftig regn i kloakerede områder reguleres typisk efter miljøbeskyttelsesloven, som ikke tager stilling til økonomisk byrdefordeling. For klimatilpasningsprojekter som ikke kan finansieres fuldt ud af spildevandsselskabet, skal der tages stilling til hvordan udgifterne i et evt. projekt skal fordeles mellem de implicerede parter. Hvorvidt kommunen må bidrage til sådanne projekter, vurderes i forhold til kommunalfuldmagtsreglerne.

Forvaltningens vurdering

Forvaltningen vurderer, at projekter bør finansieres helt eller delvist over spildevandstaksterne (af Energi Viborg Vand), hvor det er en mulighed. De oplagte indsatsmuligheder for nogle oversvømmelsesproblemer er dog ikke egnede til en løsning i det regi. Det gælder især meget lokale problemer, som kun berører meget få ejendomme samt visse oversvømmelser fra vandløb og kystoversvømmelser.

Det er forvaltningens vurdering, at Kommunen på visse betingelser har mulighed for at finansiere / medfinansiere klimatilpasningsprojekter, da det er en kommunal opgave at varetage klimatilpasningshensyn.

Det er desuden forvaltningens vurdering, at gennemførelse af klimatilpasningsprojekter i regi af kystbeskyttelsesloven og vandløbsloven bør følge gængs praksis (partsfordeling efter nytteprincippet), hvor Kommunen alene bidrager økonomisk som part i sagen (som vej og/eller grundejer). Der kan dog være undtagelser, hvor sammenhæng med andre klimatilpasningsprojekter gør det hensigtsmæssigt, at Kommunen bidrager økonomisk til projektet.

Hvis Kommunen alligevel beslutter helt eller delvist at finansiere projekter omfattet af kystbeskyttelseslov eller vandløbslov, vil Kommunen i et vist omfang være forpligtet til at gøre det samme i sammenlignelige sager (lighedsprincippet).

For øvrige projekter vurderer forvaltningen at Kommunen, under hensyn til kommunalfuldmagtsreglerne, kan bidrage økonomisk til projekterne, forudsat nedennævnte forslag til principper er opfyldt. Med udgangspunkt i en konkret sag (oversvømmelse i Bjerringbro fra Gudenå) har forvaltningen tidligere spurgt Miljøstyrelsen om deres vurdering vedr. økonomisk ansvarsfordeling i klimatilpasningsprojekter. Som opfølgning har forvaltningen spurgt et advokatfirma for en uddybning af reglerne. Svar fra Miljøstyrelsen og advokatfirma fremgår af bilag 3.

For alle projekttyper vurderer forvaltningen, at Kommunen bør bistå med at facilitere evt. projektgennemførelser.

Især for de projekter, hvor der kun er få parter til at fordele udgifterne, vil udgifterne være betydelige og i nogle tilfælde meget betydelige.

Uanset hvilken type projekt der er tale om, kan et projekt dog kun realiseres forudsat parterne er enige herom, herunder om den økonomiske byrdefordeling.

Forslag til principper for finansiering af klimatilpasningsprojekter

Følgende kriterier er en forudsætning for kommunalt bidrag til finansiering af klimatilpasningsprojekter:

1. Problemstillingen skal være udpeget som risikoområde i Viborg Kommunens klimatilpasningsplan
2. Prioritering af projekter skal følge prioriteringsoversigten i klimatilpasningsplanen
3. Kommunen gennemfører forundersøgelsesprojekter af udpegede risikoområder i Viborg Kommunes klimatilpasningsplan i overensstemmelse med den besluttede prioritering

Når der foreligger en forundersøgelse af problemstillingen i et risikoområde, kan der tages stilling til pkt. 4-7.

4. Hvis problemstillingen er omfattet af vandløbsloven eller kystbeskyttelsesloven, følger finansieringen som udgangspunkt praksis inden for den relevante særlovgivning
5. Problemstillingen skal omfatte flere ejendomme og ikke alene kunne løses med tiltag på egen grund
6. Et evt. projekt skal være til gavn for en bredere kreds af borgere (ikke enkeltpersoner eller enkeltvirksomheder eller grupper af enkeltpersoner eller enkeltvirksomheder)
7. Kommunen kan afholde 100% af udgifterne, hvis et projekt stort set kun har til formål at sikre kommunale interesser (kommunale veje, ejendomme og arealer)

Hvis ovenstående kriterier for kommunalt bidrag til finansiering er opfyldt, vil Kommunen afklare hvem der er part - for fordeling af udgifter med berørte grundejere og evt. øvrige parter - ud fra hvem der vil få gavn af indsatsen.